

Zborovanje Zavezine delegacije.

(Dalje.)

Zasluga naprednih učiteljskih Zvez v Avstriji je, da je prišla draginjska doklada in enkratna nabavna podpora v prid učiteljstvu v državnozborskem odseku in nato v državnem zboru v podroben razgovor. Finančno ministrstvo je bilo prvotno za državni prispevek 60 milijonov, vendar pa se je pozneje prilagodilo predlogu poročevalca državnega poslanca Teufela, ki je predlagal za enkratno nabavno podporo 70 milijonov kron. Izvršitev tega posla so poverile učiteljske organizacije »Deutsch-österreichischen Lehrerbundu«, ki je zahtevalo od vlade za enkratno podporo 100 milijonov kron. Ta Zveza je poslala k nam dopis, da naj Zaveza posreduje v tej zadevi pri poslancih »Jugoslovanskega kluba«. Značilno je, da so bili nemški poslanci z nemškim učiteljstvom vred mnenja, da bo »Jugoslovanski klub« nasprotno takemu predlogu. Kakor znano, se je predsednik »Jugoslovanskega kluba«, dr. Anton Korošec, toplo zavzel tako v plenumu za 100 milijonsko državno podporo. Razveseljivo dejstvo je za nas tudi, da se je ob isti priliki zavzel za naše draginjske doklade ves državni zbor. Državi se je naročilo, da nakaže posameznim deželam za učiteljske draginjske doklade kot enkratni nabavni prispevek primerno vsoto; deželam pa se je zaukazalo, da se razdeli ta doklada vsemu učiteljstvu po njega službeni dobi in po številu družinskih članov strogo pravično, a nikakor ne »po previdnosti«.

Tudi v prihodnje bomo skušali biti z vsemi dosedanjimi avstrijskimi naprednimi učiteljskimi Zvezami v vseh splošnih stanovskih in šolskih vprašanjih v najožjem združenju.

Zavezini listi.

Vsi naši Zavezini listi bi bili lahko aktivni, če bi vsaj okrajna učiteljska društva vršila v tem oziru potrebno nadzorstvo. Zaveza namerava znano vpisno polo, kakršno je prejelo vsako včlanjeno društvo ravnokar, razposlati redno vsako leto. Društveni odbor naj jo izpolni z ozirom na sestavo imenika vsega učiteljstva in vseh šol v dotičnem okraju. Društva naj pošljejo nato sestavljene imenike upravnistvom, ki označijo v njih enaročnike, potem pa naj jih zadnje upravnistvo vrne društvom v svrhu evidence naročnikov. Marsikoga v okraju se lahko delavni društveni odbor pridobi za ta ali oni Zavezin list.

Dolg Zavezinih listov je pri »Učiteljski tiskarni« še pred vojno neverjetno narasel. Treba je bilo, da se je za sanacijo Zavezinih listov izvolil poseben centralni odsek. Če bodo odslej okrajna učiteljska društva dogovorno s centralnim odsekom in z upravniki Zavezinih listov vestno vršila svojo nalogo, moramo priti kmalu do poravnanih računov.

Med vojno se našim listom slabo godi. Mnogo najboljših naročnikov in plačnikov je šlo v vojno. »Zvonček« izhaja ves čas redno. »Učiteljski Tovariš« je začel izhajati le vsakih štirinajst dni. »Popotnik« izhaja vsak drugi mesec, tako da izidejo po dve številki skupaj. V začetku leta 1915 smo hoteli prvotno z izdajanjem »Popotnika« prekiniti, zakaj njegov upravnik je izkazal izdaten primanjkljaj. Nato se je izrazila želja od več strani, na ne opustimo lista. Ker se je stari dolg hitro poravnal in so pristopili novi naročniki, je pričel »Popotnik« zopet izhajati. Kako bo poslej z Zavezinimi listi, je mnogo odvisno od tega, kako bo sprejet danes nov »Poslovni red za Zavezo«. Naročujte naše liste in pridobivajte jim novih naročnikov tudi izven učiteljstva!

Deželne organizacije.

Vsa okrajna učiteljska društva iste dežele bodo podrejena odslej po novih pravilih svojim deželnim organizacijam. Zaveza postane (tako samo le zveza deželnih organizacij).

Na Kranjskem bi se morala še pred vojno izvršiti regulacija učiteljskih plač, kar bi se lahko brez truda izvršilo, saj je bilo določeno, da se morajo porabiti državni predokazi iz malega finančnega načrta v vseh deželah v prvi vrsti za regulacijo učiteljskih plač. A večina kranjskega deželnega zbora je sicer deloma regulirala plače, toda zahtevala je, da se istočasno sankcionira tudi novi zloglasni disciplinarni zakon, v katerem se ve, da ne more biti nikdar potrjen na Najvišjem mestu. Zvišanja teh plač torej še danes ni. V dobro moramo šteti kranjskemu deželnemu odboru samo to, da razdeljuje zadnje čase draginjske doklade vsem enako, česar prvotno napredno učiteljstvo ni bilo deležno; vendar pa ne dobiva naše ljubljanske učiteljstvo stanarinskih povišanih doklad, pač pa v polni meri člani »Slomškove Zveze«. — Kranjsko učiteljstvo je bilo deležno še pred vojno raznih nizkav, a sistematično urejenih napadov od strani nekaterih pristašev »Sl. Ljud. Stranke«; s tihim privoljenjem vladnih članov v deželnem šolskem svetu pa je bilo od istih zlasti Zavezino učiteljstvo še pred in tudi sedaj med vojno redno zapostavljeno pri vseh oddajah učiteljskih služb. Niti izvršna kvalifikacija in dolga službena doba naših profesorjev se ob razpisih službenih mest niso upoštevala. Učiteljski zastopniki v okrajnih šolskih svetih so imeli z ozirom na to dejstvo ponovne sestanke, katerih so se udeležili tudi nekateri narodno napredni deželni poslanci. Včlanjenemu učiteljstvu so dali učiteljski zastopniki primerna tozadevna navodila. Predsedniku c. kr. deželnega šolskega sveta grofu Attemsju je izročila posebna deputacija učiteljstva spomenico, v kateri so našteje vse podrobnosti novih preganjaj in zapostavljanj. — Novih enkratnih nabavnih prispevkov še ni, nakazano pa je nasprotno

že, da z novim letom 1918 ne dobi kranjsko učiteljstvo novih draginjskih doklad, ampak se mu odvzamejo celo dosedanje vojne doklade. Deželni odbor na Kranjskem pač lahko zadrži razne draginjske učiteljske doklade, a preprečiti jih ne more: Ta denar je dovolil naš parlament in po njem naša država. Čuječe mora biti na straži sleherni učitelj in sleherni učiteljica, pa tudi organizacije naše ne smejo držati pri tem rok križem, zakaj niti vinarja nam ne smejo vzeti!

Največ iniciativ zlasti glede preuredbe našega šolstva dobiva vodstvo Zaveze od »Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem«. Vse delo štajerskega učiteljstva je tesno spojeno z delom deželnega nemškega društva, z »Lehrerbundom«, ne samo, kadar zahtevajo to stanovski interesi in pedagoška vprašanja, ampak tudi takrat, kadar trka na njih duri regulacija učiteljskih plač. Ima svoj obrambni sklad, med vojno pa je ustanovila podporni sklad za učiteljske vojaške rodovine. Marsikateri rodovini pridejo prav ti od učiteljstva prihranjeni vinarji.

»Slovensko učiteljsko društvo za Istro« (prej »Koprsko učiteljsko društvo«), ki je sedaj nekaka deželna učiteljska Zveza za Istro, obsega samo koprski in deloma še volovski okraj. Slovensko učiteljstvo bivšega »Volovskega učiteljskega društva« so včlanjeni v tem društvu, hrvatsko pa je postalo član učiteljskega društva »Narodna Prosvjeta v Pazinu«. Glede vprašanja učiteljskih plač je bilo društvo pred izbruhom vojne v vednem stiku z istrskim, hrvatskim in italijanskim učiteljstvom. Na ta način je izvajalo to društvo potom državnih poslancev, da so se odpravile krivice, ki so se godile istrskemu učiteljstvu v občinskih zadevah. Istrski deželni šolski svet je namreč učiteljem branil vsprejeti eventualno izvolitev županom.

Na Goriškem se je pred vojno splošno redno delovalo na način, kakor po drugih deželnih Zvezah. Ali ko je naš dolgoletni zaveznik Italijan, ki pa ni bil nikdar — kakor kaže zgodovina — naš odkriti in resnični prijatelj, dvignil proti Avstriji maščevalni meč, takrat se je na solnčnem Goriškem marsikaj izpremenilo. Mnogo naših tovarišev je bilo odpeljanih v sužnost, ali pa so bili zaznamovani kot odgovorni tati; zopet drugi so morali okušati grenki begunski kruh po raznih taboriščih. Marsikoga imetje je bilo delno ali popolnoma opustošeno. In takrat so se spomnili pesnika proroka Simona Gregorčiča, pa so z njim živo želeli, da bi preplavila bistra Soča svoje bregove in odnesla zahrbtnega dolgoletnega našega zaveznika. Proroštvo se je uresničilo. Zopet sije avstrijsko sonce nad lepimi goriškimi pokrajinami, ki željno čakajo vstajenja in prerojenja.

»Učiteljsko društvo za Trst in okolico« je po članstvu najštevilnejše izmed vseh naših učiteljskih društev. Letošnje jesensko društveno zborovanje je bilo sila zanimivo tako za društvo samo, kakor tudi za našo splošno organizacijo. Na podlagi pravil so osnovali tri odseke, ki naj bo vsak zase avtonomen, a na skupnih odborovih sejah naj obravnava in zastopa skupne koristi tržaškega šolstva in učiteljstva. Ti odseki so: 1. odsek komunalnega slovenskega učiteljstva, 2. odsek Ciril-Metodovega in državnega učiteljstva in 3. odsek otroških vrtnaric. To društvo pa je šlo še dalje! Na predlog tovariša Karla Mahkote se je ugotovilo, da ustanovi slovensko tržaško učiteljstvo »Okrevališče ob Adrijii«, namenjeno vsemu slovenskemu učiteljstvu. Mesčna članarina društvenikov se je dvignila v ta namen na 1 K. Ker se je poskrbelo še za druge vire, je gotovo, da se ta plemenita ideja v doglednem času tudi izvrši. Vsa čast našim vrlim Tržčanom! — Letos je daroval tržaški mestni magistrat, oziroma gerentstvo, 50.000 kron Ciril-Metodovim šolam v Trstu za vzdrževanje teh šol. Če ne bi prirejalo učiteljstvo med vojno toliko tako lepo uspeh mladinskih spevoiger v patriotične svrhe, kdo vé, če bi bila ta vsota sicer kedaj podeljena s tega mesta! — Znano je, da se vsako leto nekaj učiteljev in učiteljic, ki službujejo na šolah družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu, poddržijo. Ti dobivajo prejemke državnih uradnikov od XI. do VIII. činovnega razreda po kategoriji D.

V svoji jugoslovanski učiteljski Zavezi moramo strmiti vse avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo. Pridobiti moramo »Korotana«, kjer so združeni slovenski koroški učitelji in akademiki. Pozabiti pa tudi ne smemo na jugu na »Narodno Prosvjeto v Pazinu«, kakor tudi ne na »Krško učiteljsko društvo na otoku Krk«; posebno pa nam mora biti v mislih »Savez dalmatinskih učiteljskih društev«, s katero smo že sedaj v najožjem stiku. (Konec prih.)

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva. Imenik svojih članov je nadalje poslalo: 25. Kamniško učiteljsko

društvo — 16 članov. Učiteljsko društvo za Trst in okolico je prijavilo še 3 člane (skupaj 155 + 3 = 158 članov.) Učiteljsko društvo za Laško okraj je prijavilo še 2 člane (skupaj 59 + 2 = 61 članov.) Učiteljsko društvo za politični okraj Ljubljano je prijavilo še 2 člane (skupaj 34 + 2 = 36 članov. V 11. števil. »Učit. Tov.« smo izkazali 1004 člane, danes pa 23 novih, torej skupaj 1027 članov. 8 društev še ni poslalo imenikov, četudi je že minulo 5 mesecev letošnjega leta!

Vodstvo Zaveze.

Vsem učiteljskim društvom! Zavezina delegacija je sprejela dne 28. dec. 1917 za vse včlanjeno učiteljstvo predlog, da znaša članarina 2 K na mesec, zato pa dobi vsak član »Učiteljskega Tovariša« in »Popotnika« brezplačno in nima niti za okrajno društvo, ne za deželno zvezo, in ne za upravo Zaveze plačevati drugih prispevkov. Ta članarina bi se imela pošiljati deželni zvezi, in kjer te ni, pa okr. učiteljskemu društvu, ta pa bi potem oddala Zavezi tolikokrat po 16 K, kolikor je v njih organizovanih učiteljev in učiteljic. Radi lažjega hitrejšega pregleda, točneje izvršitve in krajšega poslovanja prosimo podpisano vodstvo, da blagovoli odposlati meseca junija in decembra vsako društvo naravnost v Zavezino blagajno po 16 K od vsakega člana — kjer je učiteljeva soproga tudi učiteljica ali kjer službuje oče učitelj in hči učiteljica na isti šoli in stanuje hči pr očetu, le članarino 2 K. — V lažje plačevanje prejme vsako društvo po dve položnici.

Vodstvo Zaveze.

Nova članarina Zavezinih članov. Zavezina učiteljska društva nujno opozarjamo, da naj pobirajo članarino od svojih članov redno vsak mesec sproti. Koder se nova članarina doslej še ni pobirala, tam naj poskrbi društveni odbor, da se pobere članarina takoj za prvo polovico letošnjega leta. Čimdalje bi se odlašalo s pobiranjem, tem težje bi se izterjala zaostala članarina.

Vodstvo Zveze.

Delegate za Zavezino zborovanje, ki se vrši v prvi polovici meseca septembra t. l., je prijavilo: I. Kozjansko učiteljsko društvo; I. Miloš Grmovšek, društveni predsednik, Pilštanj; 2. Ante Potočnik, učitelj, Podsreda; namestnica: Milka Bračičeva, učiteljica, Št. Vid.

Prosimo, da izvršite volitev delegatov tudi druga društva. Več društev zboruje prve dni prihodnjega meseca, a v vzporedno pogrešamo te točke. Postavite jo naknadno na dnevni red. Pri tem vas opozarjamo na tozadevni vodstveni razglas v 11. števil. »Učit. Tov.«

Vodstvo Zaveze.

Goriško.

VABILO.

na obč. zbor Učiteljskega društva za goriški okraj, ki se vrši dne 6. junija t. l. ob pol 10. uri dopoldne v Gorici pri »Jeleni«.

Dnevni red:

1. Letno poročilo.
2. Račun in proračun.
3. Volitev treh računskih pregledovalcev.
4. Volitev »Zavezinih« delegatov.
5. Volitev društvenega odbora.
6. Razni predlogi in nasveti.

Dornberg, 19. maja 1918.

Ign. Križman, predsednik.

Goriško okrajno učiteljsko društvo. (Konec.)

Tovariš Alojzij Urbančič povdarja, da mora društvo imeti popolno evidenco o razrednem uvrščenju, nekaj se je priredilo zaznamke vsemu učiteljstvu v okraju in predlaga, da se naprosi pri c. kr. okrajnem šolskem svetu ta uraden seznamek vsega okrajnega učiteljstva po plačilnih vrstah vsaj za društveno uporabo.

Vsi so podarjali, da so pavšali za kurjavo in snajenje šol prepeli in po daljši temeljiti debati se je sprejelo predlog: »Kdor ne mara oskrbovati tega za nakazane svote, naj odkloni te posle, ker nikjer v zakonih ni š. ki bi določal, da pripada to delo ravno učiteljstvu«. Taka pasivna rezistenca ne škodi nikomur, ker v lastno škodo ne bode nikdo prisiljen opravljati teh malenkostnih poslov, ki faktično niso naša dolžnost.

Z ozirom sedanje obupne razmere so se po stvarni živahni debati (Križman, Možina, Urbančič, Reja, Mmočija, Vrč, Plesničar, Arigler in drugi) sprejeli sledeči predlogi:

I. Uradno se mora poskrbeti, da posamezne aprovizacijske občinske komisije dovoljno in po primernih cenah oskrbujejo z najpotrebnejšimi živili učiteljstvo in njih družine.

II. Zupanstva morajo oskrbeti učiteljem in njih družinam primerna in zdrava stanovanja.

III. Iz državnih sredstev se mora oskrbeti učitelje in njih družine s potrebnim polštviom in kuhinjsko opravo v vseh onih krajih, kjer so to zgubili vsled vojnih nezdod.

IV. Obleko, perilo in obutev za učiteljstvo in njegove družine zalagajo državni činitelji po onih načelih, kakor so to uredili pri državnih uradnikih.

V. Država podeli brezplačno zdravniško pomoč in zdravila bolnim članom učiteljskih družin. (V slovenskem delu dežele nimamo niti zdravnikov.)

VI. Stanarine, uradni pavšali za snajenje šolskih prostorov, kurjava in sploh vse uradne nagrade in prispevki se odmerijo po sedanjih cenah in razmerah.

VII. Zupanstva, c. kr. okrajni šolski sveti, vsi javni zastopi, deželni odbor, deželni šolski svet in vsi državni organi naj tekmujejo med seboj, da moralno podpirajo učiteljstvo pri vpostavitvi šolstva v našem okraju.

VIII. Vsi selilni stroški se nakazujejo učiteljstvu sedanji draginji primerno.

IX. Vse šolske oblasti naj stremijo z vsemi silami na to, da se povrne učiteljstvo iz vojske svojemu zvanju.

X. Pospeši naj se redno poslovanje c. kr. okrajnih šolskih svetov z učiteljskimi in ljudskimi zastopniki.

Tovariš blagajnik Plesničar predlaga: Okrajno društvo naj uredi svoje razmerje z našo Zavezo v smislu novih Zavezinih pravil. Soglasno sprejeto. Predsednik priporoča, da vsakdo takoj prikladi ustmeno in nepristransko potom dopisnice svoj pristop k društvu s plačevanjem 24 K letno v poljubnih obrokih. S tem sta pa plačani obe stanovski glasilni: Učiteljski Tovariš in Popotnik. Pri prihodnjem zborovanju se ukrene vse potrebno, da bo vsak goriški učitelj organizovan tovariš in oborožen z obema našima glasiloma. Do tedaj pa le prijavite svoj pristop po dopisnicah vsi na naslov: Pavel Plesničar, učitelj Ajdovščina! Vsi vršimo svojo dolžnost, ker ne maramo parasitov v svojih vrstah!

Prvi četrtlet maja se že sestane društveni stari odbor v Gorici pri Jeleni, da se izvrši dosedanje sklepe in pripravimo za nov občni zbor, ki mora staviti povsem trdne temelje našemu stanovskemu delu. Dogovoriti se bomo morali z vsemi tovariši na Krasu in v Gorah (Sežana-Tolmin), da enotno uredimo svoje medsebojne razmere z našo »Zavezo jugoslovanskih učiteljskih društev. Novi časi, novo delo!

Pred nami je toliko gradiva, da rabimo prav nujno vsakega moža, da vpostavimo krepko organizacijo in rešimo mnoga pereča vprašanja n. pr.

- I. Vpostavitve šolstva na Goriškem.
- II. Obnovitvena akcija.
- III. Zavezino strokovno tajništvo.
- IV. Strokovno goriško tajništvo.
- V. Načrt begunskih šol za 15, 16, 17 in 18 letno našo mladino obojega spola.
- VI. Načrt za preustrojitev našega šolstva sploh.

VII. Zaveza in opozicija v njej.

VIII. Zavezini listi itd. Delajmo vsi, ker je za vse dovelj prostora! Tovariši, tovarišice, vsi pod društveno okrilje! Le vkup, ti uboga kmažma: »Za Staro Pravdo!«

Kranjski tovariši vipavskega sodnega okraja bi radi ustanovili skupno društvo z agilnimi tovariši ajdovskega okraja, ker se ne morejo tako lahko shajati s postojinskimi učitelji radi geografskih ovir. Večno ne bodo trajali ti vojni časi in vse te kalamitete, ki so z njimi združene. Ker se v najkrajšem času zopet vpeljejo ugodnejše železniške zveze po vipavski dolini z Gorico, se tovariši vipavskega okraja lahko pridružijo kar goriškemu okrajnemu društvu, kjer se najbrže razvije bolj živahno stanovsko delovanje. Goričani pa z odprtimi rokami podpirajo vsako stanovsko delo in ako se vrnejo normalni časi v deželo, bode vipavskim tovarišem gotovo le v spodbudo in veselje to bližje združenje.

Vsi primorski okrajni šolski nadzorniki in c. kr. okrajni glavarji so baje imeli dne 20. aprila t. l. v Trstu skupno posvetovanje za vpostavitve šolstva in ureditev obupnega učiteljskega gnotnega položaja. Soglasno se je konstatirala učiteljska beda in baje so ti šefi našega učiteljstva celo sklenili, da uvede c. kr. namestništvo potrebno akcijo, da dobe učitelji-samci 80 %, učitelji zakonski pari brez otrok 90 %, a učiteljski pari z otroci 100 % sedanje plače kot draginjske doklade za 1918. iz državnih sredstev. Čas bi že bil, in ravno ti gospodje so za to poklicani, da lajšajo učiteljsko bedo in ga podpro, da ne omaga v današnjem obupnem boju za obstanek. Učiteljstvo jim bo hvaležno za uspehe in vračalo bo to z boljimi učnimi uspehi v šoli. Vederemo!

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj ima svoj redni občni zbor dne 13. junija 1918 v prostorih deške ljudske šole v Kranju ob 3. uri popoldne. Dnevni red je naslednji: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Izjava opozicije. (Poročevalec J. Lapajne). 5. O načrtu za preustrojitev našega šolstva. (Poročevalec J. Miklavčič). 6. Stalno Zavezino tajništvo. (Poročevalec V. Rus). 7. Nova članarina Zavezinih udov. (Poročevalec Fr. Luznar). 8. Slučajnosti. K mnogobrojni udeležbi vladno vabi društveni odbor.